

אביבה מרגלית-ממבוש (אישי)

מוזיאון ינקו-דאדא, טין הוד

2181

אביבה מרגלית-ממבוש
(אישי)

מוזיאון ינקו-דאדא, עין הוד

אביבה מרגלית-ממבוש (אישי)

מוזיאון ינקו-דאדא, עין הוד
הפתיחה: 1 באוקטובר 2005

הפקה וניהול: רעיה זומר-טל
אוצר התערוכה: סורין הלר
מחקר וסיוע לאוצר: אורית טל
עיצוב קטלוג ותערוכה: רייצ' סרנוף-וולפיש
עריכה: גלית גרסיי בן-עמי
סיוע ויחסי ציבור: רבקה ארזי
תרגום: תמנע זליגמן, בוב נצ"ן
תצלומי עבודות: קטי ראף, יקיר גרשון
תצלומים דוקומנטריים: קטי ראף; פ. גוסה, פריס; אוסקר טאובר, חיפה;
קרול גוטר, ירושלים; רחל הירש, תל אביב; פוטו ארדה, תל אביב;
י. צפריר, תל אביב; י. ברזילאי, תל אביב-יפו; צבי גלזר; לשכת העיתונות
הממשלתית, מדינת ישראל; פרג' אולפני צילום, תל אביב
הקמה: סמי כמאל
לוחות והדפסה: דפוס אופסט "איילון" חיפה

כל העבודות מעזבון האמנית אלא אם צוין אחרת

© 2005 מוזיאון ינקו דאדא, עין הוד, קט' מס' 77/05

התערוכה והקטלוג הופקו בסיועם האדיב של:

איתן ורטהיימר
דב ורחל גוטסמן
מפעל הפיס
כפר האמנים עין הוד
קרן בן-נחום

תודה מיוחדת לגברי בנאי, קטי ראף, מרה בן-דב, נדב ונחמה ואורלי רוטר

לאביבה (אישי)

בסוף שנת 2005, כשאני הולך בעין הוד, אני עדיין רואה את אביבה. בשבילים שלבשו אספלט, בגלריות החושפות עצמן לנוף ולאדם, בסדנאות האש והחומר, בעצים שגבהו ובגרו ובפרח ופסל פתאומיים - בכל אלו אני רואה את אביבה.

אביבה הייתה אור. תחילה בעששית של עניים ואחר כך בחשמל לווהט המיטיב לפרש את הפרטים, אבל בעיקר היה זה האור הפנימי שאי אפשר לעמוד מולו, מבלי להיחשף אל כל הטוב והאופטימיות שקרנו בלטיפה של זוהר, ושפעו יופי כזה על סביבותיה.

מעולם לא פגשתי אישה מופלאה כזאת, ומעולם לא חשתי עצב כזה, כאשר הייתי עד לדעיכתה.

נהוג לומר "אני כבר מתגעגע אליה". אני איני צריך לומר זאת, היא אצלי, היא בזיכרוני, כמו צלקת שאינה מצליחה להירפא. אבל שמחתי שהייתה לי הזכות להיות ידיד שלה ושל איצ'ה. אהבה שאין בה מוות, אהבה בלי קץ.

חיים חפר

אביבה מרגלית בסדנת הקרמיקה, עין הוד, 1957
Aviva Margalit in the ceramic workshop, Ein Hod, 1957

במקום הקדמה

אביבה מרגלית-ממבוש הייתה ה"אימא" של מוזיאון ינקו-דאדא, אך מעולם לא הסכימה להציג בו. פעמים רבות הפצרתי בה שתאפשר לנו לארגן לה תערוכה או שתשאיל עבודות לתערוכות קבוצתיות, והיא תמיד סירבה. "לא השתתפתי בהקמת המוזיאון על מנת שאציג בו", אמרה תמיד. שנה לאחר מותה, כשחסרונה ניכר כל כך, חברו ידידיה ומוקיריה לארגן תערוכה זו.

זוהי תערוכה לאביבה האמנית והאדם. צילומים ותעודות שזורים בין עבודותיה משנות הארבעים ועד סמוך למותה. עבודות בשמן על בד, רישומים ואקוורלים על נייר ועבודות בחומר. סיפור חייה המרתק נפרש על פני עשרות שנות יצירה.

אביבה מרגלית-ממבוש הייתה תלמידתו של מרסל ינקו. המפגש ביניהם בראשית שנות הארבעים השפיע עליה רבות. היא גם הלכה בעקבותיו והצטרפה לגרעין המייסדים של כפר האמנים עין הוד, שצמח הודות לחזונו של ינקו. פה גם הגשימה את רעיונותיו בדבר שילוב האמנויות כבסיס ליצירת האמן. בד בבד עם יצירה פורייה של עבודות אמנות שזכו לשבחים, השקיעה ממרצה וכישרונותיה בעבודות קרמיקה ואריגה בסדנאות בעין הוד.

בראשית שנות השמונים, אחרי שהסדנאות נהפכו לסיפור הצלחה בין לאומי, התפנו אביבה ואיצ'ה ממבוש למעשה חלוצי נוסף - הקמת מוזיאון לאמנות במרכז הכפר, מוזיאון שיוקדש למרסל ינקו ולרעיונותיו, שהיו קרובים ללבם. מוזיאון שינציח גם את תנועת דאדא, ושבחלליו אפשר יהיה לקיים תערוכות נוספות ופעילות חינוכית ואמנותית רחבה. היה זה מפעל גדול שלא הסתיים עם חנוכת המוזיאון בקיץ 1983. עשרים ואחת שנים הוסיפה אביבה ללוות את המוזיאון שכה האמינה בו. ה"מעבדאדא" - מרכז ההפעלה החדש במוזיאון ופרויקט דאדאיסטי ייחודי - הלהיב את אביבה במיוחד, והיא עודדה ותמכה בו לכל אורך הדרך.

תערוכה זו נולדה מתוך אהבה. אהבה לאישה גדולה שתרמה רבות לכל כך הרבה אנשים ומפעלים, אמנית פורייה שהותירה אחריה עיזבון גדול, שעדיין לא נחקר דיו. תערוכה זו מנסה להחזיר אמנית נפלאה לקדמת הבמה, להנציח מפעל חיים, ולהודות, ולו במעט, על כל כך הרבה...

רעיה זומר-טל

מנהלת המוזיאון

עין הוד, קיץ 2005

געגועים לאביבה

תערוכה זו היא מעין סיכום פועלה של אביבה מרגלית-ממבוש, במלאת שנה למותה. זוהי מחווה של כבוד והזדמנות להתוודע מחדש ליצירתה. אביבה בחייה לא אפשרה דיון בנושא, היא דחתה אותו וראתה את העיקר בפן הציבורי, בתרומה לכלל ולקהילה, ולא בקידום האישי, הפרטי.

אביבה מרגלית נולדה בדטרויט ב-1919, והגיעה לארץ, לתל אביב, ב-1928, בהיותה ילדה. היא התחילה ללמוד ציור כבר בגיל ארבע עשרה, תחילה אצל חיים גליקסברג ובהמשך אצל יוסף זריצקי (גדעון עפרת מציין שאת השיעורים העביר למעשה ליאו פיין)¹. מכאן, דרך לימודים במכון לאמנות שלימים ייקרא "מכון אבני", הגיעה במהלך סוף שנות הארבעים ל"סטודיה" בתל אביב. בין לבין ב-1939, הצטרפה לגרעין שהקים את חנייתה ב-1938.

סיפורה של אביבה איננו שונה מסיפורם של אמנים אחרים בני דורה. לאה ניקל למשל, בת גילה (נולדה ב-1918), למדה ציור באמצע שנות השלושים אצל גליקסברג ומשם המשיכה בשלהי שנות הארבעים ל"סטודיה". בדומה לאביבה היא הגיעה לשם בגיל מאוחר יחסית, שלושים, גיל שבו אמנים כבר גיבשו את שפתם והכריעו לגבי דרכם האמנותית. חוץ מדני קרוון, שהצטרף ל"סטודיה" בתור נער מתבגר, רוב האמנים שלמדו שם היו מבוגרים יחסית. הם באו ממסגרות אחרות ומצאו פרנסתם בדוחק - לאה ניקל במלצרות ובניקוי רצפות המקום, ממבוש כשומר בפרדס. נוצר מעין מסלול הכשרה של אמנים העובר דרך ה"סטודיה", פריז וחזרה לארץ. לאה, בדומה לאביבה, נסעה גם היא לפריז ב-1950.

ה"סטודיה" היה אולפן לציור בהנהלת יחזקאל שטרייכמן ואביגדור סטמצקי. הוא שכן בחדר קטן במרתף בית אביו של סטמצקי, בצפון תל אביב. רוב התלמידים באו מרקע לימודים קודם, בעיקר מ"המכון לאמנות על שם אבני". אביבה הייתה בין חמישה עשר התלמידים הראשונים. חיי החברה היו חשובים לא פחות מהאמנות. אנשי אמנות רבים הוזמנו למסיבות שנערכו שם, רובם יהיו חברים לימים בקבוצת "אופקים חדשים". נרקם קשר בין המורים והתלמידים לבין קבוצות השמאל בארץ באותה עת, בעיקר עם אנשי "המרכז לתרבות מתקדמת", מרכז שנוסד על ידי מפ"ם, השומר הצעיר, ב-1946, שמטרתו קשרי תרבות וחברה והדרכת פעילי תרבות. נוצר גם קשר בין חלק מאנשי "הסטודיה" לבין סופרי הפלמ"ח בקפה כסית בתל אביב. במוסף הספרותי של השומר הצעיר "משא", פורסמו רישומים של הבוגרים וביקורות אמנות.

הרוח הפריזאית המודרניסטית שנשבה ב"סטודיה" מבחינה סגנונית, כמו גם תחושת היחד, מסבירים את הרצון והדחף של חברי הקבוצה לנסוע לפריז. הקשר החברתי ביניהם נמשך גם שם.

סיפורה של אביבה משקף את סיפור דור אמני ההפשטה שקם אחרי דור הנפילים של "אופקים חדשים" -

אביבה עם משפחתה, אוקטובר 1923
Aviva with her family, October 1923

ממול: אביבה מרגלית ליד שטיח קיר
מעשה ידה, 1993
opposite: Aviva Margalit beside a
tapestry of her making, 1993

זריצקי, שטר"יכמן, סטמצקי, ינקו. אביבה, וכמוה דני קרוון, לאה ניקל, קליר יניב, שולמית טל, מיכאל ארגוב, דוד לן-בר, משה פרופס ואיצ'ה ממבוש, כונו על ידי עפרת "דור הביניים" ("דור נשכח") שבין "אופקים חדשים" לבין האוונגרד של שלהי שנות השישים ותחילת שנות השבעים. טענה זו הסבירה אביבה עצמה כך: "המורים בעצמם חסמו. לאמתו של דבר נחסם דור שלם..."².

אביבה מרגלית ואביגדור סטמצקי עם קבלת פרס דיזנגוף, 1954
Aviva Margalit and Avigdor Stematsky receiving the Dizengoff Prize, 1954

הגדרה זו איננה מדויקת. חלק מהאמנים הפכו ברבות הימים לאמנים מובילים. גם אביבה בתחילת שנות החמישים רשמה הישגים הראויים לאלה של אמנים ותיקים. היא הציגה עם מוריה בתערוכת "אופקים חדשים". כמו כן השתתפה בתערוכות חשובות במוסד שהיה אז במרכז הבמה, מוזיאון תל אביב: "תערוכת היובל" (1952), "עשר שנות ציור ישראלי" (1958). ב-1954 הוענק לה פרס דיזנגוף מטעם עיריית תל אביב-יפו ומוזיאון תל אביב, הפרס החשוב בארץ בזמנו.

מכאן שהשנים ב"סטודיה" ובפריז הובילו אותה להכרה, לקדמת הבמה. אלה גם השנים שעיצבו את אישיותה כיוצרת. היא ספגה ב"סטודיה" את רזי הציור המופשט ואת פירוש הרוח המודרניסטית בעיני דור המופשט הראשון בארץ - זריצקי, שטר"יכמן, סטמצקי. המפגשים עם אויגן קולב³ בהרצאות שנשא שם על אמנות מודרנית, רק חיזקו מגמה זו, במיוחד בתקופה הקצרה של ארבעת החודשים שבהם לימד שם ינקו. הוא היה ונתפש בתור האמן העכשווי, איש העולם הגדול, סמל המודרניזם הבין לאומי.

ביצירות של אביבה ששרדו את שלהי שנות הארבעים ניתן לראות שהן היו התשתית להפשטה, תחנות בתהליך ההפשטה, מבלי להגיע אל הפשטה כוללת. לרוב אלה ציורים של טבע דומם או דיוקנאות שבהם עיוותים של פיזיונומיה ושל חלל. בה בעת משיחות המכחול הן חופשיות, גדולות, מלאות תנופה, קליגרפיות כמעט. גם הצבעוניות מצומצמת - ירקרקים, אפורים, גוונים שבורים, מעין הד לצמצום הצבעוני של הקוביזם. בתפישה הקוביסטית פיקאסו, בראק וגרי צמצמו את הסולם הצבעוני כדי למנוע היווצרות של חלל אשלייתי, ובמקביל ניסו להפקיע מן הצבע את תכונותיו של מוליך נרטיבי. לא כך הדבר במקרה של אביבה. נראה שהיא עסקה פחות בקודים של השפה הציורית והוקסמה יותר מן הפוטנציאל הגלום בהפשטה, בחופש, בשימוש בהצללה הצבעונית, בחסימת העומק של הציור, בהגדלת הדימוי והפיכתו לנושא מרכזי. בתנופה של משיחות המכחול ציורה קרוב יותר לפוביזם. התכונה הבולטת בציורה היא אותו החופש שהגישה המופשטת מאפשרת, חופש שנראה שהוקסמה ממנו, תכונה שהיו לה ביטויים שונים ומגוונים בהמשך: במשחקי ההפשטה, בתבליטי הקרמיקה ובפסיפסי הקרמיקה, בכלים הקרמיים. החופש הזה דחף אותה להתנסויות חדשות, ולאו דווקא לעבודה שיטתית, סדרתית, שאפיינה את העשייה האמנותית בישראל מאז "אופקים חדשים".

אביבה הגיעה לפריז מאוחר יחסית, רק ב-1950. חלק מחבריה מן "הסטודיה" הגיעו עוד קודם - קרוון, לן-בר, ממבוש, ארגוב, שולמית טל, קליר יניב. חיי החברותה ובמיוחד המגע הבלתי אמצעי עם יצירות מופת, ולא עם רפרודוקציות שקולב הביא להם, הקסימו אותם, וכן "החופש לעשות ככל העולה על רוחך", כפי שציינה ניקל⁴.

אביבה מרגלית בפריז, 1950
Aviva Margalit in Paris, 1950

פריז העניקה לציור של אביבה רכות כלשהי, פיוטיות, ליריות. הציור אשר זיכה אותה בפרס דיזנגוף ב-1954 מראה כבר את השוני בין עבודתה של תלמידת ה"סטודיה" לבין העשייה המופשטת שבאה בעקבות הנסיעה לפריז. הדגש כבר אינו על ההתלהבות ממשיחות המכחול, מן התנופה, מן החופש, אלא מן הערכים האסתטיים של "תרבות ציור" פריזאית המענדת כביכול את הרוח החלוצית.

החזרה לארץ ב-1951 הציבה דילמה בפני כל הציירים ששבו מן המסע. נדמה שגם אביבה התלבטה כמו האחרים - מהו הכיוון, מהו הסגנון, מהו המעשה הנכון. מבין האפשרויות השונות בחרה אביבה להצטרף לקבוצת האמנים שייסדו את כפר האמנים בעין הוד ב-1953. למרות שהזמנה להציג בתערוכות החשובות של התקופה וזכתה להכרה כאמנית מיד עם חזרתה, העדיפה אביבה את המעשה החלוצי, כעין חזרה על מעשה חניתה.

היה זה ינקו, שהיה מורה ובעיקר מרצה אורח לקומפוזיציה במשך מספר חודשים, שכבש את לבו. כפי שעפרת ציין, ינקו כמעט שלא השפיע על הקבוצה מבחינה איקונוגרפית, אך נדמה שהוא השפיע רבות על תפישתה את מעמד האמן וערכה של היצירה, וכך נספגה האידאולוגיה החברתית שבה האמן מעמיד את העשייה האמנותית בשירות החברה. ברוח הדאדאיסטית מעשה האמנות מבטל את ההיררכיה שבין אמנות "גבוהה" לבין אמנות "נמוכה", בין אמנות לאומנות, בין ציור שמן לבין יצירה קרמית.

ינקו, ממייסדי תנועת "אופקים חדשים", חיפש משהו שהיה מעבר להפשטה, מעבר לניסוח ערכים ציוריים. הוא ראה באמנותו ובפועלו המשך לרעיונות של תנועת דאדא (שהיה בין מייסדיה בציריך בזמן מלחמת העולם הראשונה) על אמן בשירות החברה, אמן הנושא את הדגל החברתי והפוליטי, אמן מחויב. גם ההוראה היא מעשה אמנות. הצעירים שהקיפו אותו בתחילת שנות החמישים תרמו להולדתה מחדש של דאדא על אדמת הארץ. הניסיון להקים כפר אמנים על חורבותיו של כפר ערבי, רחוק מהסצנה התל אביבית, היה סוג של אקט הנושא חותם של רוח דאדא מחד, וניזון מרוח העלייה לקרקע וההגשמה הצייונית של התקופה, מאידך.

אביבה מרגלית יוצרת קיר קרמיקה לתע"ש,
בסדנת הקרמיקה, 1964
Aviva Margalit working on a ceramic
wall for Defense Industries, in the
ceramic workshop, 1964

פועלה של אביבה בעין הוד הוא במידה רבה סיפורו של הכפר. המעורבות, המחויבות, הרצון לעשייה, יכלו להיחשב כסוג של performance דאדאיסטי.

באמצע שנות החמישים הוקצבה שכונה שלמה לסדנאות: סדנה לליטוגרפיה, סדנה למוזאיקה, סדנה לקרמיקה וסדנה לאריגה. כל אלה היו רכוש הציבור המתגורר בכפר ובהן עבדו האמנים. בתחילת שנות השישים הוקמו גם סדנאות פרטיות של אמנים כמו סדנת הקרמיקה של איצ'ה ממבוש ואביבה מרגלית שבה ייצרו כלים קרמיים וקירות קרמיים שנעשו עבור בניינים שונים בארץ, וסדנת אריגה של שטיחים ושטיחי קיר שבה עבדו תחילה נערות ממושבי העולים שבקרבת עין הוד, ואחר כך נשים דרוזיות. השטחים נארגו על פי ציורים של גדולי האמנים בארץ. במהלך שנות השישים והשבעים הכשירו הסדנאות דורות של יוצרים. בסדנה להדפס עבדו מרסל ינקו, אורה להב שאלתיאל, ז'אן דוד, אריה נבון, בתיא אייזנוסר, הלן מרקסון, שושנה היימן, יוסף שאלתיאל, רות כהן ואחרים. אביבה פעלה ללא לאות לבניית הכפר ומוסדותיו.

אביבה ואיצ'ה נישאו ב-1960, חתונה שהפכה לאירוע של הכפר. באותה שנה ביקר האמן ז'אן ארפ, יליד שווייץ, בכפר האמנים עין הוד, כאורחו של מרסל ינקו, ידידו מימי ראשית ה"דאדאיזם". בביקור זה הכיר ארפ בין היתר את אביבה מרגלית ואיצ'ה ממבוש, כמו גם את סדנת הקרמיקה שלהם. כשחזר לצרפת, מקום מגוריו, שלח להם רישומים שלו וביקש שייצרו על פיהם שני תבליטי קרמיקה בסדנתם. בתום תהליך העבודה שלח ארפ את חתימתו להטבעה בתבליטים. ביקורו של ארפ בעין הוד נתפש כהישג חשוב ומשמעותי לכפר ולאמנים החיים בו.

שמה של הסדנה לאריגה פרץ את גבולות הארץ, היא זכתה לשבחים ולהצלחה גם בארצות הברית. בסדנה נארגו שטיחים על פי ציורים של אמנים ישראלים ידועים ביניהם מרדכי ארדון, מרסל ינקו, מאנה כץ, נפתלי בזם, נחום גוטמן, דני קרוון, אנה טיכו, אביבה מרגלית, יוחנן סימון, יוסל ברגנר, ז'אן דוד, בצלאל ולואיז שץ. היה זה ניסיון לשלב בין יצירות של אמנים שנחשבו ל"קלסיקה" של העשייה האמנותית בארץ לבין המסורת של האריגה הדרוזית. הייתה זו אולי שאיפה ליצור סוג של ארטיפקט, אמנותי באופיו, שיקבל מעמד של יצירת אמנות במלוא מובן המילה. אך יותר מההצלחה של אביבה ואיצ'ה, ניכרת השאיפה ליצור מעין פולקלור אותנטי-מקומי, אשר יזוהה בתור ישראלי גם בחוץ לארץ.

הפסיפסים הקרמיים והשטיחים חייבו צורת עבודה שונה ופיתוח טכנולוגיות. החומר הקרמי הפך לאחד מסוגי המדיה האהובים עליה. הדגמים והצבעוניות העשירים הפכו את הקרמיקה של אביבה לייחודית. גם כאן משלבת אביבה את היכולת לסגנן צורה עם משהו שניתן לכוונתו ראשוני, קמאי, בדומה לציורי ילדים. התבליטים הקרמיים הם ביטוי הולם ונהדר לתפישה זו. ברובם הם כמו תרגום של נופים לעולם קסום, כעין תאטרון בובות. השימוש החופשי ברדי מייד - חרוזים, כפתורים - מזכיר את ציורי הילדים של ישראל פלדי.

למעלה: איצ'ה ממבוש, שולמית אלוני ואביבה מרגלית בתערוכת הציורים ושטיחי הקיר "אביבה 1970-1973", גלריית שוקן, תל אביב, 15.9.73
 above: Itche Mambush, Shulamit Aloni & Aviva Margalit at the paintings and tapestries exhibition "Aviva 1970-1973", Shochen Gallery, Tel Aviv, 15.9.73

למטה: אביבה מרגלית ולאה רבין בתערוכת שטיחי הקיר, 1970
 below: Aviva Margalit and Leah Rabin at the tapestries exhibition, 1970

בד בבד המשיכה אביבה לצייר, בעיקר מופשטים גאומטריים בצבעי מים, בצבעי שמן, ברישום ובהדפס. אם בעבודות הקרמיות בולטת נימה של ילדותיות, של שעשוע, נדמה שבעבודות אלה היא שבה ובוחנת מתחים בין צורות זוויתיות לבין הפורמט המלבני של הבד או הנייר. הצורות הזוויתיות יוצרות בקדקודיהן מוקדי ריכוז לעומת המשטחים והמבניות של הרקע. ביצירות אחרות היא כמנסה לכפות על הנייר רישום בעל אופי טכני כמעט, היוצר צורה שניתן לזהותה, אך יחד עם זאת אי אפשר לקשור אותה למציאות. היא עוברת מעיסוק אחד למשנהו, מרישום לאריגת שטיחים, מעיצוב כלים בחומר וציור עליהם, להדפס.

הקמתו של מוזיאון ינקו-דאדא בעין הוד ב-1983 היא גולת הכותרת של פועלה הציבורי של אביבה. קיומו של המוזיאון לצד הגלריה של הכפר מגלם סוג של הכרה מצד הציבור. כשמרסל ינקו התקרר לשנתו התשעים פנו אליו ידידיו ומעריציו, ביניהם גם אביבה, בהצעה להקים בית המוקדש ליצירתו ולרעיונותיו. ינקו הסכים לתרום עבודות ולהקצות את שטח האדמה הצמוד לביתו, אולם מלאכת גיוס התרומות נפלה על כתפי החברים. קבוצה זו שבראשה עמד משה זנבר פנתה לגופים ולבודדים, ארגנה מכירות פומביות ואירועים, שבהם נאספה פרוטה לפרוטה עד להשגת הסכום הדרוש. רוב הפגישות והדיונים התקיימו בבית משפחת ממבוש. אביבה הייתה שותפה לפגישות ותרמה למאמץ הארגוני כמו גם לגיבוש הרעיון שבבסיס המוזיאון. מוזיאון ינקו-דאדא, הניצב במרכז הכפר, הוקם כעמותה עצמאית שמטרתה לקדם את האמנות המודרנית. תחזוקתו השוטפת וקידום פרויקטים חדשים המשיכו להעסיק את אביבה עוד שנים רבות.

מתוך התבוננות בסטודיו של אביבה, שנותר מיותר, בולט לעין הרצון לחדש ולהתנסות, דווקא מצדה של אמנית שנדמה שוויתרה על קדמת הבמה למרות שבתחילת הדרך זכתה לחשיפה רבה. הוויתור איננו תוצאה של העדר הערכה עצמית כיוצרת, אלא נובע מהתכונה הבולטת של אביבה, אותה צניעות, אותו רצון להעמיד את טובת הכלל על פני הקידום האישי, תכונה נדירה בקרב היוצרים! הנתינה, העשייה למען הכפר, עיטור המבנים בפסיפסים, יצירת מעין פולקלור ישראלי באריגת שטיחים - נדמה שהם בעיניה מהות היצירה.

סורין הלר

אוצר התערוכה

הערות:

1. עפרת, ג. (1989). "הסטודיה: דור הביניים". קטלוג. תל אביב: בית האמנים. עמ' 4
 2. שם, עמ' 17
 3. אויגן קולב, מנהל מוזיאון תל אביב, 1952-1959
 4. סגן כהן, מ. (1995). "לאה ניקל: רטרופקטיבה". קטלוג. מוזיאון תל אביב לאמנות. עמ' 11
- לגבי התקופה ראה גם: סורין הלר. (2004). "לאה ניקל: שנות פריז" 1950-1961. קטלוג. חיפה: מוזיאון מאנה כץ

אביבה מרגלית-ממבוש

2004-1919

נולדה בארצות הברית. עלתה לארץ ישראל ב-1928. נפטרה בעין הוד.

לימודים

1941-1943	ציור, הסטודיו של אהרן אבני, תל אביב
1943-1949	ציור אצל אביגדור סטמציקי ויחזקאל שטרייכמן, הסטודיה, תל אביב
1951	השתלמות בציור, פריז

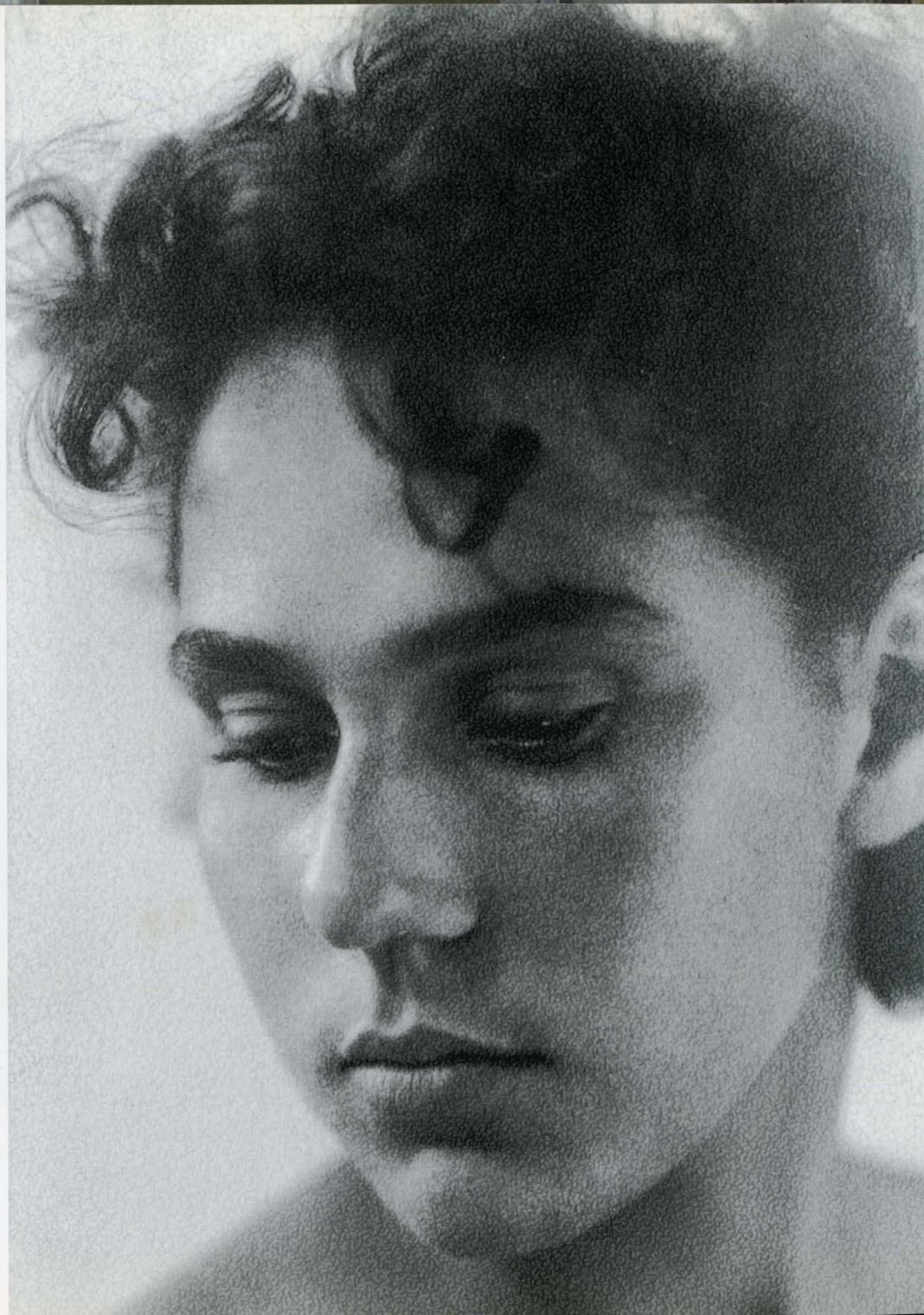
1953	ייסוד כפר האמנים עין הוד
1973	תערוכת יחיד, גלריה דבורה שוקן, תל אביב
1954	פרס דיזנגוף מטעם עיריית תל אביב
1966	פרס ראשון בתערוכת קרמיקה, מרכז ליטון, לוס אנג'לס

עיצוב שטיחי קיר וקירות קרמיים לבתים פרטיים ומבנים ציבוריים
ציור וגרפיקה אמנותית

תערוכות קבוצתיות ובחרות

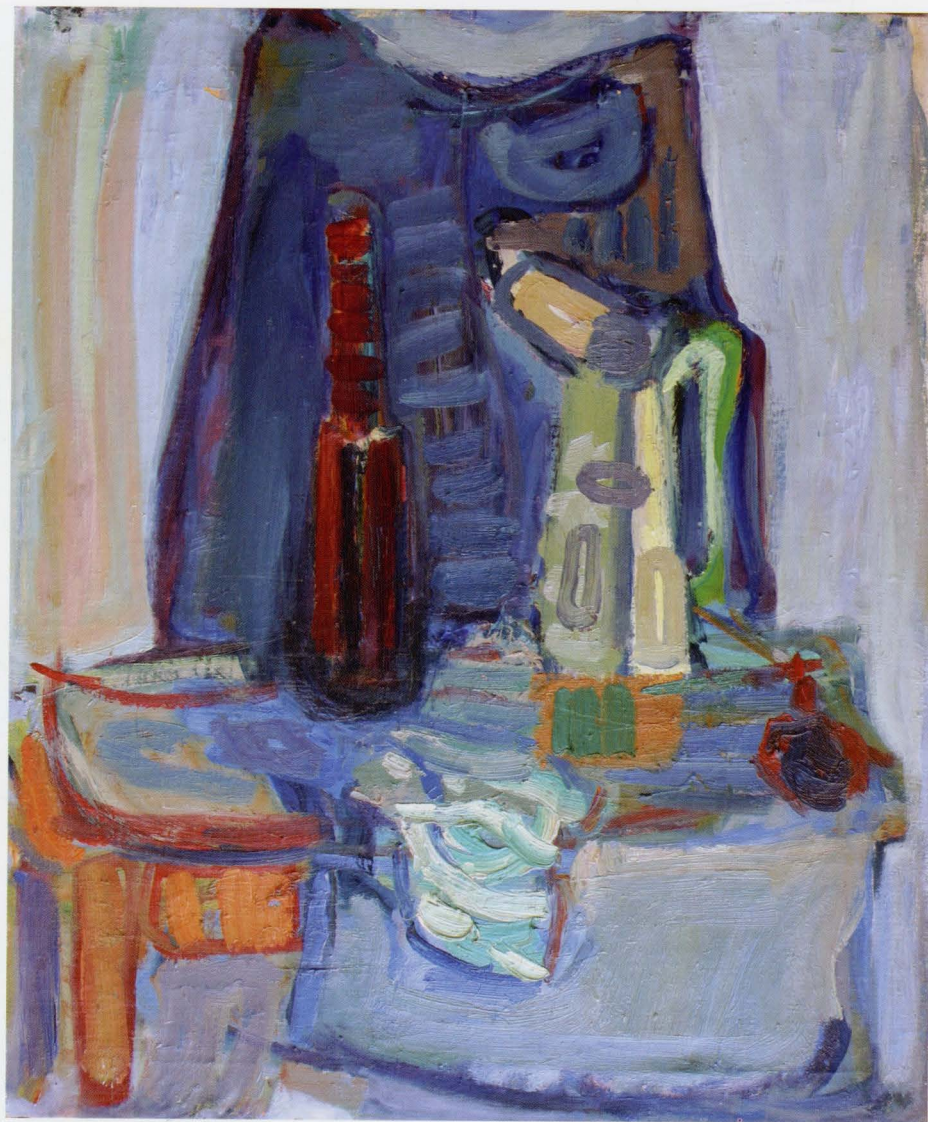
1943	גלריה כץ, תל אביב
1948-1953	תערוכות "אופקים חדשים", תל אביב
1952	"תערוכת היובל", מוזיאון תל אביב
1953	"שחור על גבי לבן", מוזיאון תל אביב
1958	"עשר שנות ציור ישראלי", מוזיאון תל אביב
1960	"ציור ישראלי", המוזיאון לאמנות חדשה, פריז
1961-1963	"גרפיקה ישראלית", תערוכה נודדת: יוגוסלביה, יפן וארה"ב
1962	"קרמיקה ישראלית", תערוכה נודדת: בואנוס איירס
1963	מוזיאון תל אביב
1967	מגדל דוד, ירושלים
1968	"ציירים ישראלים באמנות הגובלן", בית האמנים, ירושלים
1975	מוזיאון ישראל, ירושלים
1979	"דפי טלפון", מוזיאון ישראל, ירושלים
1981	"נשים מצירות", בית החייל, תל אביב
1985	"ציור מישראל", תערוכה נודדת, סנטיאגו, צ'ילה
1989	"דור הביניים", בית האמנים, תל אביב

אביבה מרגלית, 1939
Aviva Margalit, 1939

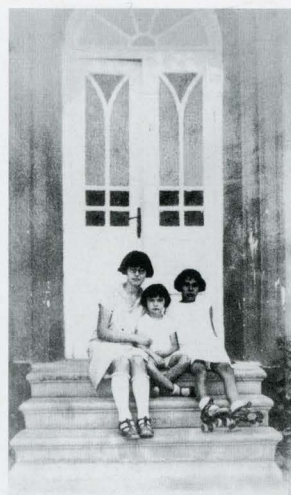

ללא כותרת, שמן על בד, 1946, 50x65 ס"מ
Untitled, oil on canvas, 1946, 50x65 cm

טבע דומם, שמן על בד, 1947, 65x54 ס"מ
Still Life, oil on canvas, 1947, 65x54 cm

מימין למעלה:

על האנייה בדרך לארץ ישראל, אוגוסט 1928

אביבה ואחיותיה בת עמי ורינה, 1928

אביבה בת 16 בכיכר מוגרבי, תל אביב

אביבה מרגלית בחנייתה, 1939

above right:

On board the ship to Eretz Israel,

August 1928

Aviva and her sisters, Bat Ami and

Rina, 1928

Aviva Margalit aged 16 in Mugrabi

Square, Tel Aviv

Aviva Margalit in Hanita, 1939

למטה: אביבה מרגלית בילדותה בשכונת

שפירא, תל אביב, שנות ה-30

bellow: Aviva Margalit during her

childhood in the Shapira neighborhood,

Tel Aviv, 1930's

ממול: מימין לשמאל: האם שושנה, האב

מיכאל, בת עמי, אביבה ורינה, 1928

opposite: From right to left: Mother

Shoshana, father Michael, Bat Ami,

Aviva, Rina, 1928

דומים עם קווכייה, שמן על בד, 1947, 65x50 ס"מ
Still Life with a Shell, oil on canvas, 1947, 65x50 cm

נעמה, שמן על בד, 1948, 55x38.5 ס"מ
Girl, oil on canvas, 1948, 55x38.5 cm

למעלה: אביבה מרגלית בפרז, 1950
above: Aviva Margalit in Paris, 1950

למטה: במסיבת הפרידה לפני הנסיעה לפרז,
מאי 1950
bellow: At her farewell party before the
trip to Paris, May 1950

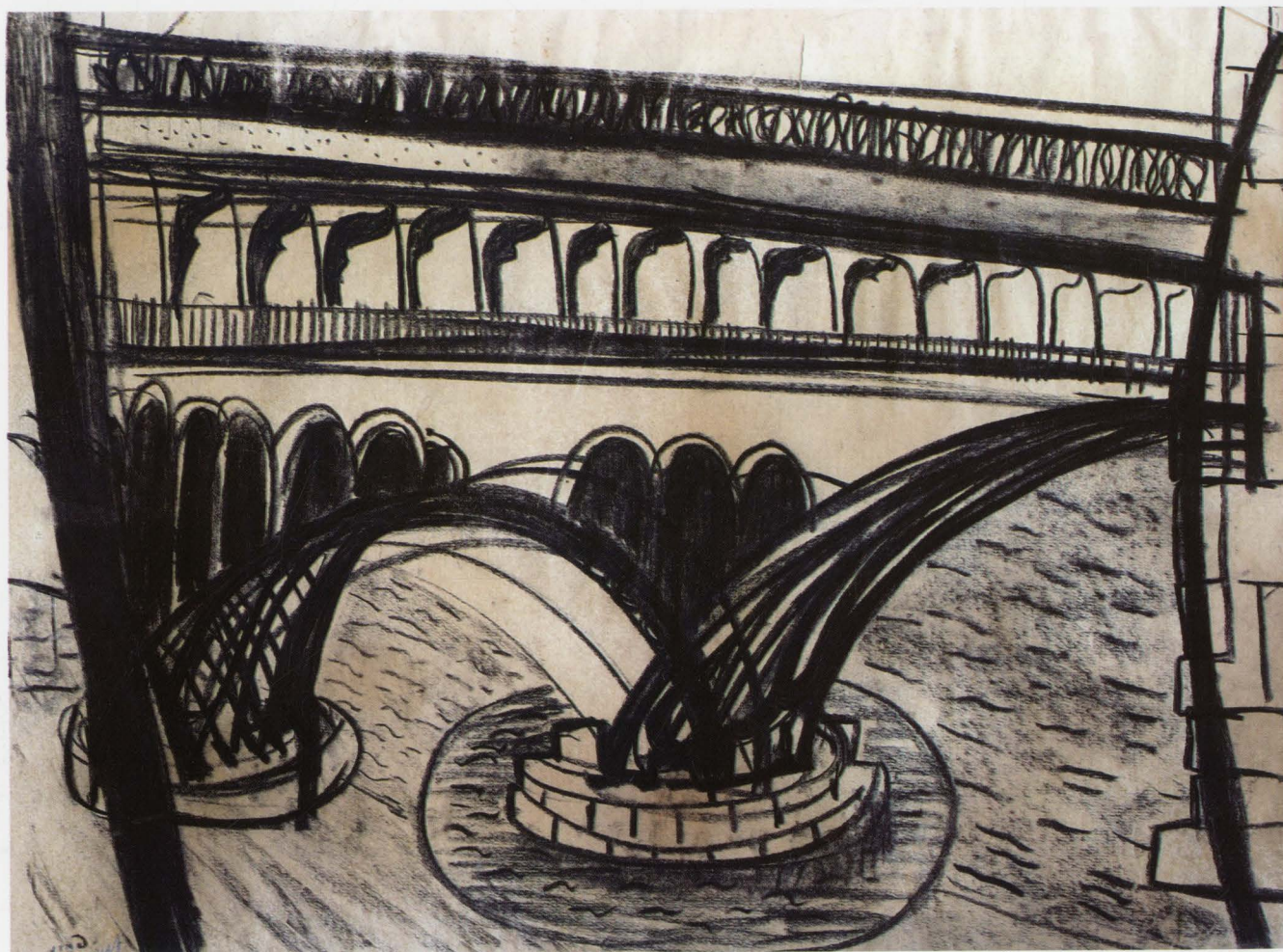
ממול: אביבה מרגלית עם חברים בפרז,
1950
opposite: Aviva Margalit with friends in
Paris, 1950

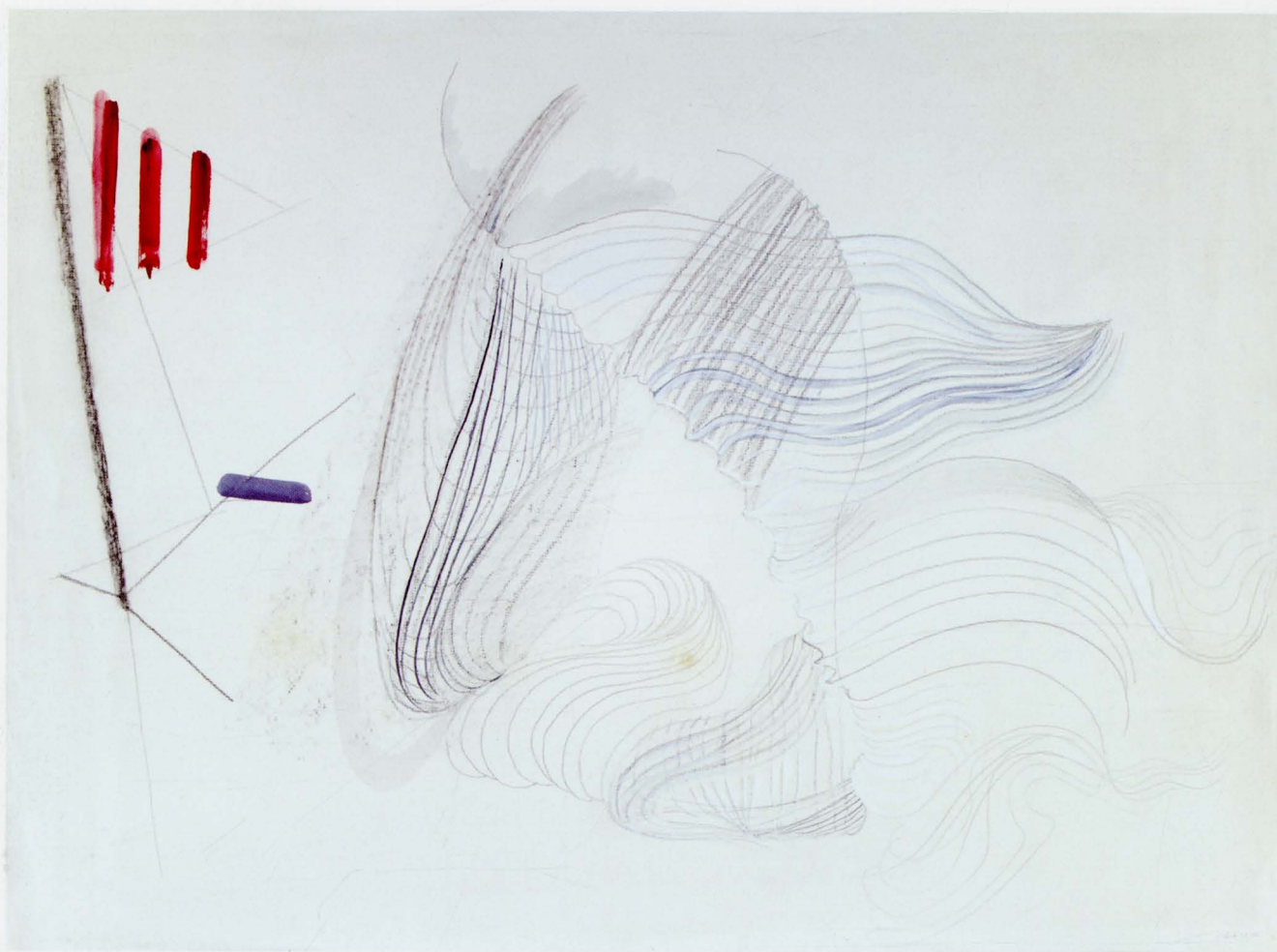
ללא כותרת, שמן על בד, 1949, 54x65 ס"מ
Untitled, oil on canvas, 1949, 54x65 cm

גשר בפריז, פחם על נייר, 1950, 45x60 ס"מ
Bridge in Paris, charcoal on paper, 1950, 45x60 cm

עין חוד, 1955. מימין לשמאל: אביבה מרגלית, מרסל ינקו, איצ'ה
ממבוש, מדי ינקו, יהודה ולרשטיינר והנס פטר
Ein Hod, 1955. From right to left: Aviva Margalit, Marcel
Janco, Itche Mambush, Medi Janco, Yehuda Wallersteiner,
Hans Peter

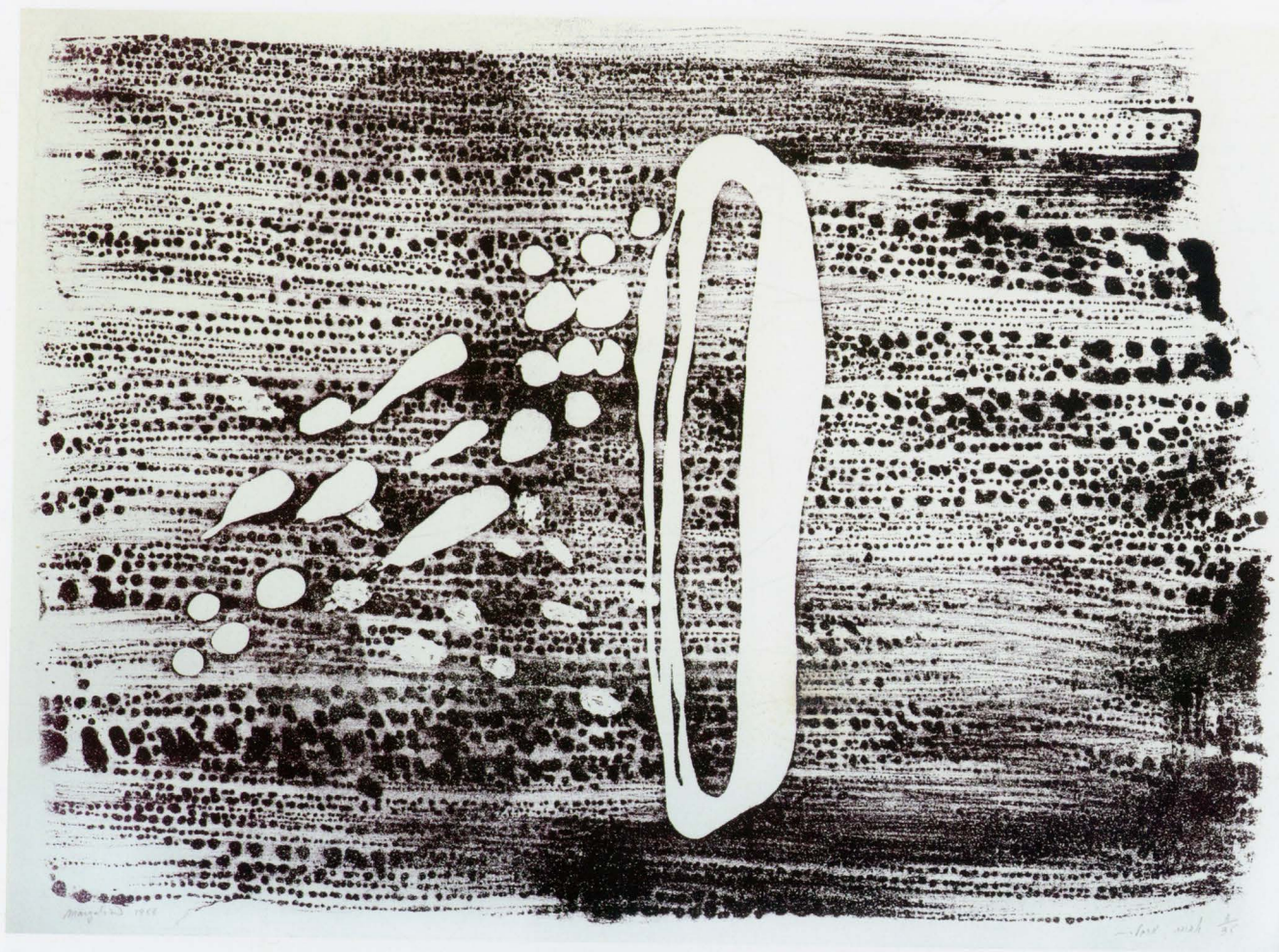
קומפוזיציה, גוש, פחם ועפרון על נייר, 1954, 56x76 ס"מ, אוסף מוזיאון תל אביב לאמנות
Composition, gouache, charcoal & pencil on paper, 1954, 56x76 cm, Tel Aviv Museum of Art collection

ללא כותרת, שמן על בד, 1954, 50x62 ס"מ. העבודה זכתה בפרס דיזנגוף
 Untitled, oil on canvas, 1954, 50x62 cm. The work was awarded the Dizengoff Prize

ללא כותרת, שמן על בד, 1960, 54x73 ס"מ
 Untitled, oil on canvas, 1960, 54x73 cm

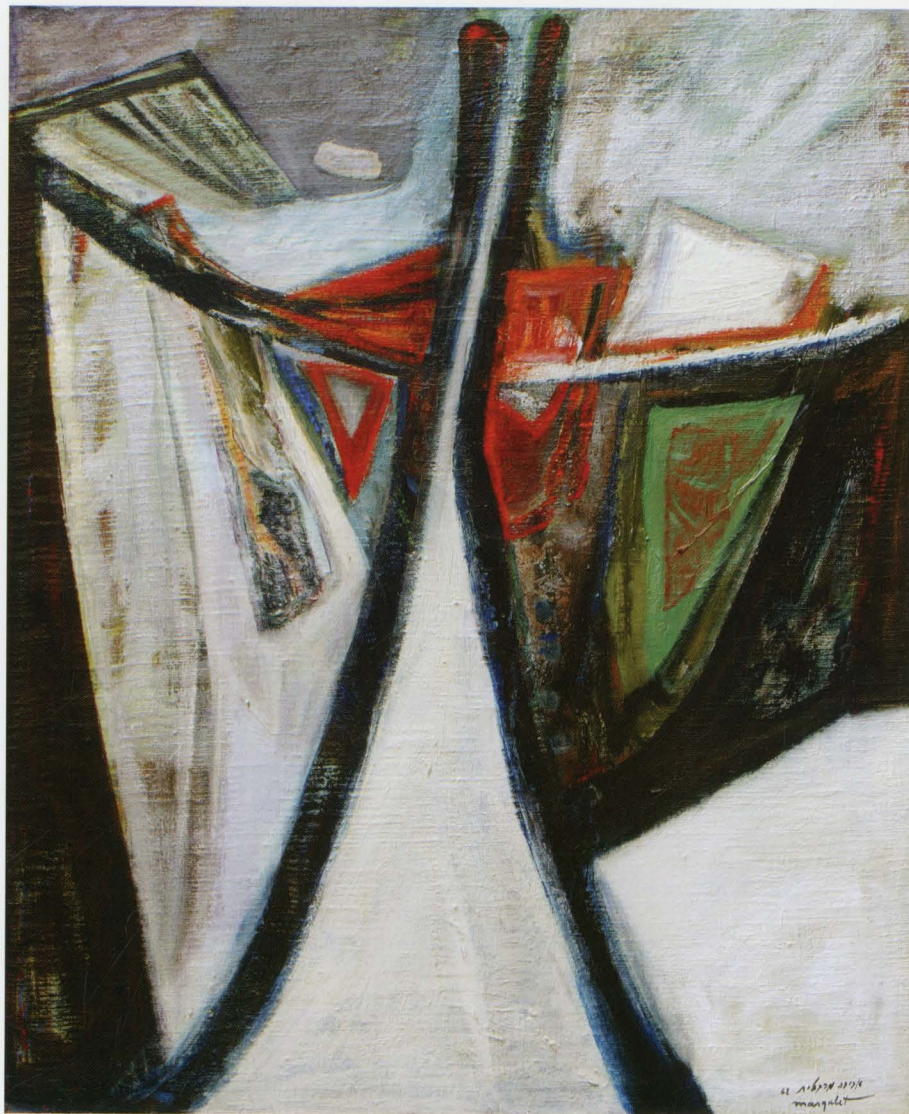
ללא כותרת, ליתוגרפיה, 1958, 30x40 ס"מ
Untitled, lithograph, 1958, 30x40 cm

גלקסייה, ליתוגרפיה כפולה, 1956, 32x42 ס"מ, סדנת ההדפס כהן, עין הוד
Galaxy, double lithograph, 1956, 32x42 cm, The Cohen Lithograph Workshop, Ein Hod

ללא כותרת, שמן על בד, 1962, 49x60 ס"מ
 Untitled, oil on canvas, 1962, 49x60 cm

ללא כותרת, שמן על בד, 1962, 60x50 ס"מ
Untitled, oil on canvas, 1962, 60x50 cm

ללא כותרת, שמן על בד, 53x72.5 ס"מ
 Untitled, oil on canvas, 53x72.5 cm

ללא כותרת, חומר מצויר ומזוגג, שנות השישים, 4x25 ס"מ
Untitled, painted and glazed ceramics, the sixties, 4x25 cm

קשתות, תבליט קרמיקה, 1965 לערך, 30x40 ס"מ
 Arches, ceramic relief, c. 1965, 30x40 cm

לילא כותרת, תבליט קרמיקה מזוגגת, 41x28.5 ס"מ
 Untitled, glazed ceramic relief, 41x28.5 cm

ללא כותרת, חומר מצויר ומזוגג, 6x38.5 ס"מ
Untitled, painted and glazed ceramics, 6x38.5 cm

תבליט כחול, קרמיקה מזוגת, 15x23 ס"מ, אוסף מוזיאון חיפה לאמנות
Blue Relief, glazed ceramics, 15x23 cm, Haifa Museum of Art collection

מימין למעלה: אביבה מרגלית, יהודה ולרשטיינר,
מרסל ומדי ינקו, עין הוד, 1955

משמאל: בגלריה בעין הוד. מימין לשמאל: יהודה
ולרשטיינר, מרסל ינקו, הנס פטר ואביבה מרגלית
above right: Aviva Margalit, Yehuda
Wallersteiner, Marcel and Medi Janco,
Ein Hod, 1955

Left: In the Ein Hod Gallery. From right
to left: Yehuda Wallersteiner, Marcel
Janco, Hans Peter, Aviva Margalit

למטה: האמן ז'אן ארפ בביקור בעין הוד,
1960. מימין לשמאל: הנס פטר, מרסל ינקו,
אביבה מרגלית וז'אן ארפ.

below: The artist Jean Arp during his
visit to Ein Hod, 1960. From right to
left: Hans Peter, Marcel Janco, Aviva
Margalit, Jean Arp

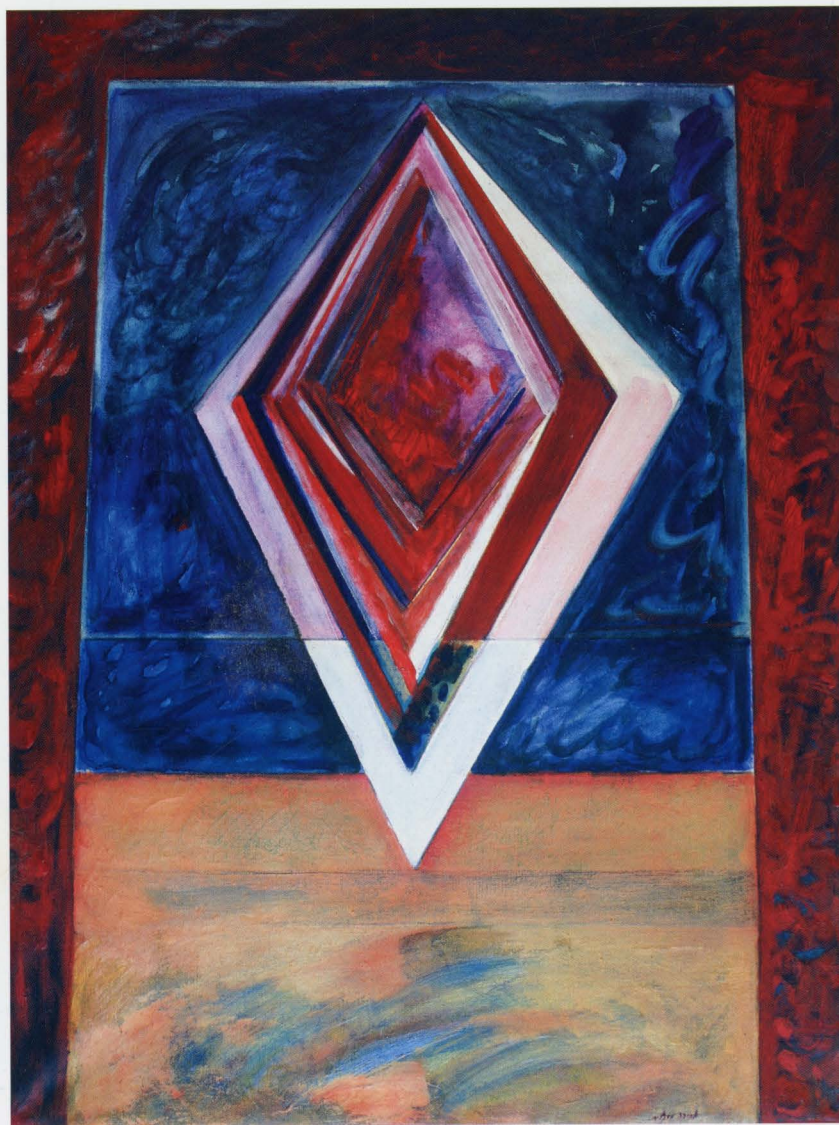
ממול: מימין לשמאל: יהודה ולרשטיינר, הנס
פטר, מוז' פטר, מרסל ינקו, מדי ינקו, אביבה
מרגלית ואיצ'ה ממבוש, 1955
opposite: From right to left: Yehuda
Wallersteiner, Hans Peter, Mutz Peter,
Marcel Janco, Medi Janco, Aviva
Margalit, Itche Mambush, 1955

ללא כותרת, שמן על בד, 1953, 54x73 ס"מ
 Untitled, oil on canvas, 1953, 54x73 cm

ללא כותרת, שמן על בד, 1972, 78x58 ס"מ
Untitled, oil on canvas, 1972, 78x58 cm

ממול: בחתונה של אביבה ואיצ'ה, עין הוד,
1960. מימין לשמאל: זאב יוסיפון, אביבה,
איצ'ה ואפרים איילון

Opposite: At the wedding of Aviva and
Itche, Ein Hod. From right to left: Ze'ev
Yosefon, Aviva, Itche, Ephraim Ayalon

מדינת ישראל - משרד הרתות

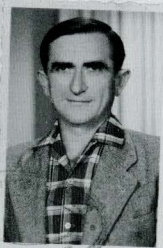
153853 *

תעודת נשואין

האשה	הבעל	פרטים אישיים
מאיה	מנחם	הזוג
אביבה	יפתח	שם המשפחה
		השמות הפרטיים
תודיה	יהודי מדינת ישראל	העדה (תורת)
17.3.1949	1.9.1920	תאריך הלידה
חלקאי	חלקאי	משלח הוד הנכחי (אין)
ד"ר הורץ	ד"ר הורץ	מקום המגורים לפני הנישואין
746944	453545	מס' תעודת הזהות
מנחם	מנחם	הורים
מאיה	מנחם	שם המשפחה והשמות הפרטיים של האב
בית השטה	כפר סמך	שם המשפחה והשמות הפרטיים של האם
אביה	כפר סמך	מקום מגוריו של האב
חלקאי	חלקאי	מקום מגוריה של האם
אביה	חלקאי	משלח ידו של האב
אביה	חלקאי	משלח ידה של האם
עד ב. חיים נייטשני תפח	עד א. זניאין / זניאין תפח	העדים
מנחם. מאיה. אביה. 2	חיה מ' הורץ. 11	שם המשפחה והשמות הפרטיים
		משלח היד / זניאין

תמונת האישה

תמונת הבעל

הרגי מאשר בזה כי הנישואין של הזוג הנ"ל

נערכו ב / כ"א (מקום החופה) / כ"א

ביום / א' לחודש / אדר

שנת המסע אלפים שבע מאות / ארבעים

תש"ז 1 (מקום לידה) (1960)

ונרשמו בלשכת הרבנות ב / כ"א (מקום הרבנות) / כ"א

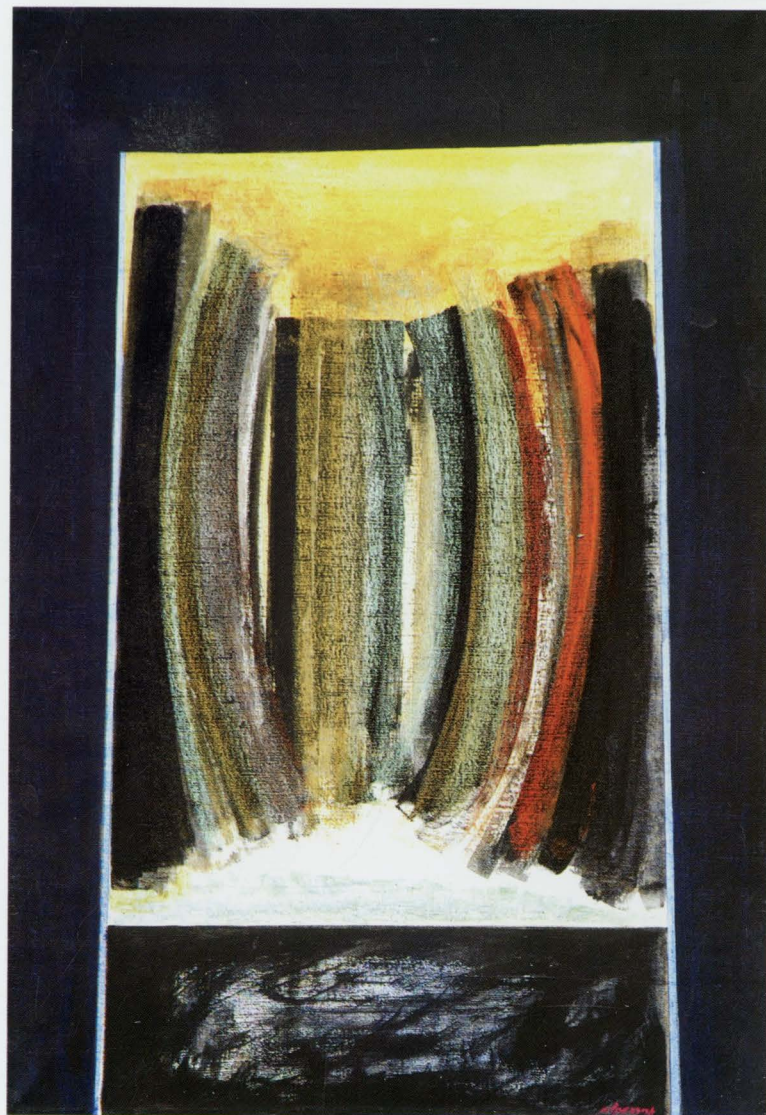

חתימת הרב המורשת

ללא כותרת, טכניקה מעורבת, 1976, 73x53.5 ס"מ
Untitled, mixed media, 1976, 73x53.5 cm

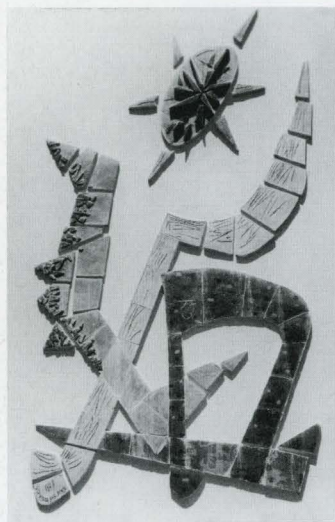
צורות של שתיקה, שמן על בד, 81x56 ס"מ, אוסף דב ורחל גוטסמן, תל אביב
Forms of Silence, oil on canvas, 81x56 cm, Dov and Rachel Gottesman collection, Tel Aviv

אביבה מרגלית בסדנת הקרמיקה, עין הוד, שנות ה-60, 1960's Aviva Margalit in the ceramic workshop, Ein Hod

מימין: אביבה מרגלית ליד שטיח הקיר "סיני", 1969
 Right: Aviva Margalit beside the tapestry
Sinai, 1969

למטה: קיר קרמיקה ע"פ מרסל ינקו בבאר שבע.
 ביצוע: סדנת ממבוש, 1959
 Below: Aviva Margalit drawing a sketch for
 a ceramic wall, Masada Studio, Be'er Sheva.
 Executed by Mambush Workshop, Ein Hod

למעלה: עובדות דרוזיות בסדנת האריגה
 ממבוש, עין הוד, שנות ה-60
 Above: Druze women working in the
 Mambush Weaving Studio, 1960's

ללא כותרת, טכניקה מעורבת, 1996, 62x55 ס"מ
Untitled, mixed media, 1996, 62x55 cm

Aviva Margalit-Mambush 1919–2004

Born in the United States. Immigrated to Eretz Israel in 1928. Died in Ein Hod.

Studies

- 1941-1943 Painting, Aharon Avni's Studio, Tel Aviv
- 1943-1949 Painting with Avigdor Stematsky & Yehezkel Streichman, Studia, Tel Aviv
- 1951 Further painting studies in Paris

- 1953 Founding of the Ein Hod Artists' Village
- 1973 One person show, Shocken Gallery, Tel Aviv
- 1954 Awarded the Dizengoff Prize from the Tel Aviv Municipality
- 1966 First prize in ceramic exhibition, Lytton Center, Los Angeles

Design of tapestries and ceramic murals for private and public buildings
Painting and graphic work

Selected Group Exhibitions

- 1943 Katz Gallery, Tel Aviv
- 1948-1953 *New Horizons* exhibitions, Tel Aviv
- 1952 *The Anniverary Exhibition*, Tel Aviv Museum
- 1953 *Black on White*, Tel Aviv Museum
- 1958 *Ten Years of Israeli Art*, Tel Aviv Museum
- 1960 *Israeli Painting*, Museum of Modern Art, Paris
- 1961-1963 *Israeli Graphic Art*, traveling exhibition: Yugoslavia, Japan, U.S.A
- 1962 *Israeli Ceramics*, traveling exhibition: Buenos Aires
- 1963 Tel Aviv Museum
- 1967 Tower of David, Jerusalem
- 1968 *Israeli Painters in Gobelin Tapestry*, Artists House, Jerusalem
- 1975 Israel Museum, Jerusalem
- 1979 *Telephone Pages*, Israel Museum, Jerusalem
- 1981 *Women Painters*, Beit Hachayal, Tel Aviv
- 1985 *Paintings from Israel*, traveling exhibition: Santiago, Chile
- 1989 *The Middle Generation*, Artists' House, Tel Aviv

מימין לשמאל: אביבה מרגלית, איצ'ה ממבוש,
גברי בנאי ואורלי רוטר בעין הוד, 1999
From right to left: Aviva Margalit, Itche
Mambush, Gavri Banai and Orly Rotter
in Ein Hod, 1999

The establishment of the Janco-Dada Museum in Ein Hod in 1983 was the jewel in the crown of Aviva's public activity. The existence of the museum next to the village gallery reflects recognition on the behalf of the public. When Marcel Janco approached his 90th birthday, his friends and supporters, Aviva amongst them, came to him with the idea of establishing a house that would be dedicated to his work and ideas. Janco agreed to donate works and to give the land next to his home, although the work of raising fund fell to his friends. This group, led by Moshe Zanbar, turned to organizations and to individuals, organized public auctions and events, slowly raising penny after penny until the required amount was reached. Most of the meetings and discussions were held at the Mambush family home, Aviva took part in the meetings and helped in the organizational effort as well as in forging the concept on which

the museum is based. The Janco-Dada Museum, set in the middle of the village, was established as an independent non-profit organization whose goal is to promote modern art. The regular maintenance and promotion of new projects continued to occupy Aviva for many years to come.

Looking at Aviva's abandoned studio, the desire to renew and experiment is clear, especially by an artist who despite the amount of exposure she received in her early days, had seemed to have given up the center stage. The relinquishment was not a result of lack of self-appreciation as an artist, but came from Aviva's most noticeable characteristic – her humility and the desire to place the good of the many before personal promotion – a characteristic so rare amongst artists! The generosity, acting for the village, decorating the buildings with mosaics, creating an Israeli folklore in carpet weaving – it seems that for her, these were the essence of creativity.

Sorin Heller

Exhibition Curator

Notes

1 Gideon Ofrat, *Studia: the Middle Generation*, (cat.), Tel Aviv: The Artists' House, 1989, p. 4 [Hebrew].

2 *ibid.*, p. 17.

3 Eugen Kolb, director of the Tel Aviv Museum, 1952-1959.

4 Michael Sgan-Cohen, *Lea Nikel: Retrospective* (cat.), Tel Aviv Museum of Art, 1995, p. 11.

About this period see also: Sorin Heller, *Lea Nikel: The Paris Years 1950-1961* (cat.), Haifa: Mané Katz Museum, 2004 [Hebrew].

and Itche Mambush, as well as their ceramics workshop. When he returned to his home in France, he sent them some sketches for them to use as the basis for two ceramic reliefs made in their workshop. At the end of the process, Arp sent them his signature to be stamped into the reliefs. Arp's visit to Ein Hod was seen as an important and meaningful achievement for the village and artists living there.

Word of the weaving workshop spread beyond the national borders, where it received praise and success in the United States. In the workshop carpets were woven according to paintings by famous Israeli artists, including Mordecai Ardon, Marcel Janco, Mane Katz, Naftali Bezem, Nachum Gutman, Dani Karavan, Anna Ticho, Aviva Margalit, Yohanan Simon, Yosel Bergner, Jean David, and Bezalel and Louise Schatz. It was an experiment in combining works of art that were considered the "classics" of Israeli art with the Druze weaving tradition. It was perhaps the desire to create a type of artifact, artisan-like in character, but one that would attain the status of a work of art in the full sense of the term. But beyond Aviva's and Itche's success lay the ambition to create a kind of folklore, authentic and local, which would be identified as Israeli outside of the country as well.

אביבה מרגלית מציירת סקיצה לקיר
קרמיקה, אולפן מסדה, באר שבע. ביצוע:
סדנת ממבוש, עין הוד
Aviva Margalit drawing a sketch for a
ceramic wall, Masada Studio, Be'er
Sheva. Executed by Mambush
Workshop, Ein Hod

The ceramic mosaics and the carpets demanded different work styles and technological developments. Ceramic clay became one of her favorite mediums. The patterns and the rich color made Aviva's ceramics unique. Here as well, Aviva would combine her talent in stylizing a form with something that can be termed primal, archaic, similar to children's drawings. Her ceramic reliefs are a fitting and wonderful expression of this concept. On the whole, they are like translations of landscapes into a magical world, a kind of puppet theater. The free use of the readymade – beads, buttons – is reminiscent of Israel Paldi's children's painting.

Throughout, Aviva continued to paint, especially geometric abstracts in watercolors, oil paintings, drawings and prints. Although there is a hint of childliness, of fun in her ceramic work, in these works she returns to and examines the tension between angled forms and the

rectangular format of the canvas or paper. At their vertexes, the angled forms create points of focus in contrast to the areas and structure of the background. In other works she seems to try to force on the drawing paper an almost technical form that can be recognized, but at the same time can not be linked to reality. She moves from one field to another, from drawing to weaving carpets, from designing and painting ceramic dishes to printing.

creative act in the service of society. In the Dadaist spirit, the artistic act negates the hierarchy between "high" and "low" art, between art and craft, between an oil painting and a ceramic work.

Janco, a founder member of the *New Horizons* movement, was searching for something beyond abstraction, beyond the formulation of painterly values. He saw in his art and in his actions the continuation of the ideas of the Dada movement (of which he was one of the founding members in Zurich during World War One) of an artist in service of society, an artist carrying the social and political flag, a committed artist. Teaching was also an artistic act. The artists who surrounded him in the early 1950s contributed to the rebirth of Dada in Israel. The experiment of establishing an artists' village on the ruins of an Arab village, far from the Tel Aviv scene, was a type of act that carried the stamp of the Dada spirit on the one hand, and on the other, fed off the spirit of settling the land and realizing the Zionist dream of the time.

בחתונה של אביבה ואיצ'ה, עין הוד, 1960.
מימין לשמאל: דן בן אמוץ, שמואל בונים
ואביבה מרגלית
At the wedding of Aviva and Itche, Ein
Hod, 1960. From right to left: Dan Ben
Amotz, Shmuel Bonim, Aviva Margalit

Aviva's activity on Ein Hod is in many ways the story of the village, the involvement, the commitment, the desire to do, could be seen as a type of Dadaist performance.

In the mid-1950s a whole neighborhood was designated for workshops: workshops for lithography, music, ceramics, and weaving. They were all the public property of those living in the village and the artists who worked in them. In the early 1960s private artists' workshops were also established such as Itche Mambush's and Aviva Margalit's ceramic workshops, who made ceramic dishes and ceramic walls for various buildings around the country, and the weaving workshop where carpets and tapestries were made, at first by immigrant girls from settlements around the village, and later on by Druze women. The carpets were made according to paintings by the most important artists in the country. During the 1960s and 1970s the workshops trained generations of artists. In the print workshop worked Marcel Janco, Ora Lahav Shaltiel, Jean David, Arie Navon, Batia Eisenwasser, Helen Markson, Shoshana Heiman, Yossef Shaltiel, Ruth Cohen and others. Aviva acted ceaselessly for the village and its institutions. Aviva and Itche married in 1960, it was a wedding that became a village event.

In that year the Swiss-born artist Jean Arp visited the artists' village of Ein Hod, he was a guest of Marcel Janco, a friend from the early days of Dadaism. On this visit Arp met amongst others, Aviva Margalit

colored shading, by blocking the depth of the painting, by the expansion of the image and transforming it into the central subject. In the movement of the brushstrokes her paintings are closer to Fauvism. The most noticeable trait in her paintings is the freedom allowed by the abstract approach, a freedom that seems to have enchanted her, a trait that would have many and varied expressions in the future: in games of abstraction, in ceramic reliefs and mosaics, and in ceramic dishes. This freedom pushed her to new experimentation, and not necessarily to the systematical, serial work that characterized the artistic output in Israel since *New Horizons*.

בנמל, לקראת ההפלגה לפרז באנייה
"תאודור הרצל", 1950
At the port before sailing to Paris aboard
the *Theodore Herzl*, 1950

Aviva arrived relatively late in Paris, in 1950. Some of her friends from *Studia* were already there – Karavan, Lanbar, Mambush, Argov, Shulamit Tal, Claire Yaniv. The communal life, and especially the unmediated contact with masterpieces, rather than the reproductions that Kolb has brought them, enchanted them, as did "the freedom to do as your spirit wished," as Nikel put it ⁴. Paris gave Aviva's painting a certain lyrical, poetic softness. The painting that won her the Dizengoff Prize in 1954 already shows the difference between her student work at *Studia* and the abstract work that resulted from the trip to Paris. The emphasis is no longer on the enthusiasm of the brushstrokes, of the momentum, the freedom, but on the aesthetic values of the Parisian "painting culture" that seemingly calms the pioneering spirit.

She returned to Israel in 1951 to face the dilemma faced by all the artists who returned from the journey. It appears that Aviva also deliberated like the others – what is the direction, what is the style, what is the correct move. Out of the various options, Aviva chose to join the group of artists who established the artists' village of Ein Hod in 1953. Despite being invited to exhibit in important shows at the time and gaining immediate recognition as an artist upon her return, she preferred to be part of the pioneering act, a kind of return to the act of Chanita.

It was Janco, who was teacher and especially guest lecturer in composition for a few months, who won her over. As pointed out by Ofra, Janco had almost no influence on the group in terms of iconography, but it seems he had great influence over the concept and status of the artists and the value of the artwork, allowing for the absorption of the social ideology in which the artist places the

at the Cassit café in Tel Aviv. Drawings by graduates and art critiques were published in *Hashomer Hatzair's* literature supplement, "Masa."

The modernist Parisian spirit that permeated *Studia*, both stylistically and in the sense of togetherness, explains the desire and urge of the members of the group to go to Paris. The social connection between them continued there as well.

Aviva's story reflects the story of the generation of abstract artists that came after the generation of the giants of *New Horizons* – Zaritsky, Streichman, Stematsky, Janco. Aviva, along with Dani Karavan, Lea Nikel, Claire Yaniv, Shulamit Tal, Michael Argov, David Lanbar, Moshe Propes, and Itche Mambush, were designated by Ofra the "middle generation" ("the forgotten generation") between *New Horizons* and the avant-garde of the late 1960s and early 1970s. Aviva explained this claim, "The teachers themselves blocked us. In truth, a whole generation was blocked..."². This definition is not precise. Some of them became leading artists. In the early 1950s, Aviva also ran up achievements equal to those of established artists. She exhibited with her teachers in the *New Horizons* exhibition, she also participated in important exhibitions at an institute that was then center stage, the Tel Aviv Museum: *The Anniversary Exhibition* (1952), *Ten Years of Israeli Art* (1958). In 1954 she was awarded the Dizengoff Prize by the Tel Aviv-Yaffo Municipality and the Tel Aviv Museum – the most prestigious award in Israel at the time.

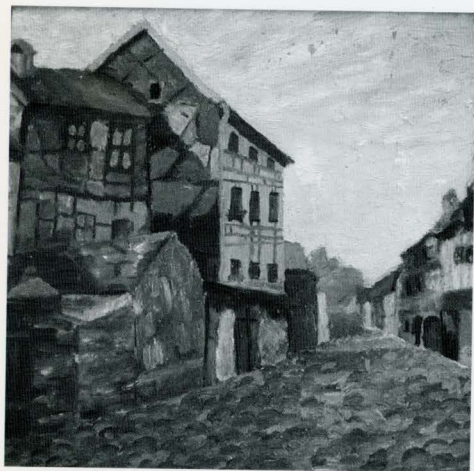
So it is apparent that the years at *Studia* and in Paris brought her public recognition, to center stage. These were also the years that formed her personality as an artist. In *Studia* she absorbed the enigma of abstract painting and the meaning of the modernist spirit for the first generation of abstract artists in Israel – Zaritsky, Streichman, Stematsky. The meetings with Eugen Kolb³ who gave lectures there on modern art, only strengthened this tendency, especially during the short period of four months when Marcel Janco taught there as well. He was seen as the contemporary artist, man of the world, symbol of international modernism. In Aviva's works that have survived from the late 1940s it can be seen that they laid the infrastructure to abstraction, stations along the path, without reaching the final stop of complete abstraction. On the whole these are still life paintings or portraits with distortion of physiognomy or space. The brushstrokes are simultaneously free, large, full of movement, almost calligraphic. The palette is limited – greens, grays, broken shades, a kind of echo of Cubist color reduction. In the Cubist concept, Picasso, Braque, and Gris reduced the range of colors in order to prevent the creation of illusory space, while simultaneously trying to extract from the color its attributes as narrative conductor. It is not so with Aviva. It seems she worked less with the painterly linguistic codes and was more enchanted by the raw potential of abstraction, by the freedom, by the use of

אביבה מרגלית בשכונת שפירא, המלך ג'ורג'
14, תל אביב, 1934
Aviva Margalit in the Shapira
neighborhood, 14 King George Street,
Tel Aviv, 1934

Missing Aviva

This exhibition is a kind of summation of the activity of Aviva Margalit-Mambush upon the one year anniversary of her death. It is a homage of honor and an opportunity to commune anew with her work. During her lifetime, Aviva did not allow the topic to be discussed; she pushed it aside and placed more importance on the public side, in the dedication to the whole and to the community, and not in the advancement of the personal, of the individual.

ציר שמן של אביבה מרגלית מגיל 14,
22x22 ס"מ
Oil painting by Aviva Margalit painted
at age 14, 22x22 cm

Aviva Margalit was born in Detroit in 1919, and arrived in Eretz Israel, in Tel Aviv in 1928, when she was a child. She began to study painting when she was fourteen, first with Chaim Glicksberg and then with Yossef Zaritsky (Gideon Ofrat points out that the classes were actually given by Leo Fain)¹. From here, through studies at the art institute long known as the *Avni Institute*, she arrived at the end of the 1940s at *Studia* in Tel Aviv. In the middle of this, in 1939, she joined the core group that had founded Kibbutz Chanita in 1938.

Aviva's story is no different from the stories of other artists of her generation. Lea Nikel for example, of the same age (born in 1918), studied painting in the mid-1930s with Glicksberg and continued at *Studia* in the late 1940s. Like Aviva, she arrived there at the comparatively late age of 30, an age at which most artists had already formed their personal language and had declared their artistic intentions. Apart from Dani Karavan, who joined *Studia* as a youth, most of the artists who studied there were relatively old. They came from other frameworks, barely made a living – Lea Nikel worked as a waitress and by washing the floors at *Studia*, Mambush as a guard in an orchard. A kind of training routine was formed for the artists that passed through *Studia*, to Paris and back to Israel. Lea, as with Aviva, went to Paris in 1950.

Studia was a painting studio run by Yehezkel Streichman and Avigdor Stematsky. It was situated in a small room in the basement of Stematsky's father's house in north Tel Aviv. Most of the students came with a background of previous study, especially at the *Avni Institute of Art*. Aviva was among the first fifteen students. Social life was no less important than art. Many figures from the art scene were invited to their parties, most were friends of the *New Horizons* group. Connection was formed between the teachers and students and left wing groups in the country, especially with members of *The Center for Progressive Culture*, a center established in 1946 by *Mapam* and its youth movement, *Hashomer Hatzair*, whose goal was cultural and social relations and guidance for cultural activists. There was also a connection between some of the members of *Studia* and authors of the *Palmach*

Instead of a Foreword

Aviva Margalit-Mambush was the "mother" of the Janco-Dada Museum, yet she never agreed to exhibit in it. Many times I pleaded with her to let us organize an exhibition, to lend works to a group show, but she always refused. "I didn't participate in the establishment of this museum in order to exhibit in it," she always said. A year after her death, when her absence is felt so much, her friends and loved ones have come together to organize this exhibition.

This is an exhibition for Aviva the artist and the person. Photographs and documentation are dispersed among her works from the 1940s and up to her death. Works of oil on canvas, drawings and watercolors on paper, and ceramics. Her fascinating life story is spread across decades of creativity.

Aviva Margalit-Mambush was Marcel Janco's student. The meeting between them in the early 1940s had a great affect upon her. She followed him and joined the core group that founded the artists' village of Ein Hod, which flourished thanks to Janco's vision. Here she also realized his ideas about the multidisciplinary basis for an artist's work. Together with the abundant creation of highly praised artworks, she also invested her energy and talents in ceramic work and in weaving in the workshops of Ein Hod.

In the early 1980s, after the workshops became an international success story, Aviva and Itche Mambush turned to another pioneering endeavor – the establishment of an art museum at the center of the village, a museum that would be dedicated to Marcel Janco and his ideas, which were so close to their hearts. A museum that would also perpetuate the Dada movement, in whose spaces it would be possible to hold a wide range of exhibitions and educational and artistic activities. It was a big project that did not end with the inauguration of the museum in the summer of 1983. Aviva continued to accompany the museum that she so believed in for another twenty-one years. The *DadaLab* – the museum's new activity center and unique Dadaist project – especially invigorated Aviva, and she encouraged and supported it throughout.

This exhibition was born of love. Love for a great woman who gave so much to so many people and projects, a productive artist who has left a large estate, which has not yet been fully researched. This exhibition tries to return a wonderful artist to the center stage, to perpetuate her life work, and to thank her, in such a small way, for so much...

Raya Zommer-Tal
Museum Director
Ein Hod, summer 2005

אביבה מרגלית ומרסל ינקו בעת הקמת המוזיאון, 1981
Aviva Margalit and Marcel Janco during the museum's construction, 1981

To Aviva (personal)

At the end of 2005, when I walk through Ein Hod, I still see Aviva. On paths dressed in asphalt, in galleries revealing themselves to the view and to people, in the workshops of fire and clay, in trees that have grown and matured, and in incidental flowers and sculptures – in all of these, I see Aviva.

Aviva was light. It started in a meager oil lamp and then through the burning electricity so good for making out details, but most of all it was an internal light that could not be resisted without being exposed to all the good and the optimism that glowed in a radiant caress, and endowed all that surrounded her with beauty.

I have never met such a wonderful woman, I have never experienced sadness such as I felt when I witnessed her demise.

It is usual to say "I already miss her." I have no need to say it, she is with me, she is in my memories, like a scar that will not heal. But I am glad I had the honor to be a friend to her and to Itche. Love that knows no death, endless love.

Haim Heffer

Aviva Margalit-Mambush

Janco-Dada Museum, Ein Hod
Opening: October 1st, 2005

Production & administration: Raya Zommer-Tal

Exhibition curator: Sorin Heller

Research and curatorial assistance: Orit Tal

Catalogue design: Rachie Sernoff-Wallfish

Editing: Galit Djerassi Ben-Ami

Assistance & public relations: Rivka Arzi

Translation: Timna Seligman, Bob Nechin

Photography: Cathy Raff, Yakir Gershon

Documentary photography: Cathy Raff; P. Gousset, Paris; Oscar Tawber, Haifa; Carol Gootter, Jerusalem; Rachel Hirsch, Tel Aviv; Photo Erde, Tel Aviv; I. Zafir, Tel Aviv; Y. Barzilay, Tel Aviv; Tsvi Glazer; Government Press Division, State of Israel; Faraj Studios, Tel Aviv

Mounting: Sami Camal

Plates & prints: Ayalon Offset, Haifa

© 2005 Janco-Dada Museum, Ein Hod
cat. no. 77/05

All works are from the artist's estate unless otherwise noted

The exhibition and catalogue were made possible through the generous assistance of
Eitan Wertheimer

Dov and Rachel Gottesman

Mif'al Hapa'is

Ein Hod Artists' Village

Bennahum Foundation

Special thanks to Gavri Banai, Cathy Raff, Mara Ben-Dov, Nadav and Nechama and Orly Rotter

Aviva Margalit-Mambush

Janco-Dada Museum, Ein Hod

An abstract painting featuring a complex geometric composition. The background is a mix of muted blue, green, and yellow tones. Overlaid on this are dark, thick lines that form a grid-like structure. A prominent diagonal line runs from the upper left towards the lower right. In the center, there's a rectangular area with a textured, brownish-yellow fill. The overall style is expressive, with visible brushstrokes and a sense of depth created by the layering of colors and lines.

Aviva Margalit-Mambush

Janco-Dada Museum, Ein Hod